

EURAJOKI SYDÄNMAA KAHMO

Pronssikautisen röykkiön kaivaus

Katri Ridha ja Juha-Matti Vuorinen 1985

Eshiat, IAT 24/19.2.1986

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO

Pronssikautisen röykkiön kaivaus 10.6. - 2.8.1985

Turun yliopiston
arkeologian osasto
Katri Ridha
Juha-Matti Vuorinen

Tutkimuksen laatu, kenttätöaika

Pronssikautisen röykkiön kaivaus 10.6. - 2.8.1985

Kunta Eurajoki

Vanha kunta

Kylä Sydänmaa

Tila/tontti Kahmo, rek. nro 6:86

Paikannimet ym.

Maanomistajat Jouko Paasikivi
os. Hirsipolku 1 D 26100 Rauma, puh. 938-223 735

Maanvuokraaja

Karttalehti 1134 02

pain 1978

x = 6787 48

z = 30,52 kork.järj. N 60

y = 547 03

kp taakselukema t = 182,5

Löydöt TYA 299:1 pronssinen? rengas

TYA 299:2 kivilaji-iskos

Diariointipvm

18.12.1985

Valokuvat

TYA 10 470 - 10 570 TYA 152:1 - 24

Aikaisemmat tiedot

M.Huurre (1965), Eurajoki. Inventointikertomus: Sydänmaa 4, Kahmo
A-L Lindelöf (1916), Satakunnan pronssikausi II. - SMYA XXVII:4,
s. 175 nro 1

Aikaisemmat löydöt

Rauman Museo löytönro 1597:60 = jauhinkiven aluskivi läheisestä
pellosta

Muut viitteet

valok. KM 2530, 34128, 34129

Sisältö:

12 sivua tekstiä

2 pinnakkaiskopiota

11 karttaliitettä

101 negatiivia

1 karttaluetteloa

24 diakuvaa

1 valokuvaliitettä

1 muuta liitettä, mitä

1 valokuvaluetteloa

löytö- ja hiilinäyte-
luettelo

Päiväys ja allekirjoitukset

Turku 19.12.1985

Katri Rikka

Juha-Matti Vuorine

1. JOHDANTO

Eurajoen Sydänmaan Kahmon suurta, pronssikauden tyyppistä röykkiötä tutkittiin Turun yliopiston arkeologian oppiaineen toimesta 10.6. - 2.8.1985 (kenttätyöt). Kaivauksen johtajina olivat Katri Ridha ja Juha-Matti Vuorinen. Kenttätöiden lisäksi he tekivät kaivauspaikalla esitöitä kolme päivää 5.-7.6. sekä kaikkiaan neljä viikkoa jälkitöitä syksyllä 1985. Tutkimuksen valvojana toimi professori Unto Salo.

Röykkiön halkaisija oli 20 - 23,5 m ja sen maksimikorkeus 1,8 m. Sen karttakoordinaatit ovat:

peruskartta 1134 02 (SYDÄNMAA, pain. v. 1978)

x= 6787 48

y= 547 03

z= 30,52 m mpy (korkeuspiste/N60 -järjestelmä)

Röykkiö sijaitsee Kahmo -nimisellä tilalla (rekist. nro 6:86), jonka omistaa Jouko Paasikivi, os. Hirsipolku 1 D 26100 Rauma, puh. 938 - 223 735.

Kaivajina toimi 10 yli 25-vuotiasta pitkäaikaistyötöntä Eurajoen kunnasta. Lisäksi Rauman metallinetsinkerhon puheenjohtaja Nummelin tutki metallinetsimellä raunion pohjan, reunakehän ja sen välittömän ympäristön. Paneliankosken Voimalta saatiin röykkiön valokuvausta varten nostolava.

Tutkimuksen kustannusarvio oli 118 800 mk, josta käytettiin 107700 mk. Rahoitus saatiin Eurajoen kunnalta sekä valtio myönsi työllistämistukea pitkäaikaistyöttömien palkkaukseen. Kaivaukseen käytettiin miestyötunteja seuraavasti:

kaivausjohtajat	1008 t
kenttätyöt 2x320 t	
esi- ja jälkityöt 2x184 t	
kaivajat	<u>2766 t</u>
yhteensä	3774 t

Metallinetsintä käytettiin lisäksi kaksi työtuntia sekä Paneliankosken Voiman nostolavaa kaksi konetyötuntia.

Vuoden 1985 kesällä tutkittiin röykkiöstä noin puolet, yhteensä n. 216 m². Röykkiön ympärille tehtiin 39 koekuoppaa.

Kaivauskohde valittiin tutkimussyistä. Röykkiö sijaitsee pronssikautisen Panelianlahden kulttuurialueella. Sille oli ominaista hautaraunioryhmät sekä röykkiöiden sijainti loivilla rinteillä korkeiden kallioiden sijasta. Näiden seikkojen on katsottu merkinneen sukuinstituution kehittymistä sekä asuinpaikkojen sijaitsemista lähellä hautoja. Kahmon hiidenkiukaan läheltä pellostasta on vuonna 1911 löydetty jauhinkiven aluskivenä pidetty esine (Rauman Museo löytöno 1597:60). Röykkiön kaltaisia isoja raunioita on tutkittu hyvin vähän - Satakunnassa tällä vuosisadalla vain kolme. Tiedot mm. niiden sisältämisistä rakenteista ovat siten puutteelliset.

Vaikka Eurajoen kunnan alueella tunnetaan pronssikautisia hautaraunioita n. 30 paikassa, tutkittiin niistä ensimmäiset vasta vuonna 1984 Turun yliopiston arkeologian oppiaineen toimesta (Eurajoki, Lapijoki, Pullankallio ja Santala, ks. kaivauskert. Hothan 1984).

2. MUINAISJÄÄNNÖKSEN YMPÄRISTÖ JA HISTORIAALLISTA TAUSTAA

Tutkittu röykkiö sijaitsee Eurajoen kunnan Sydänmaan kylässä, Kahmon tilalla, luode-kaakkosuuntaisella soraharjulla, loivalla, lounaaseen viettävällä metsärinteellä. Aivan sen vieressä, pohjoispuolella, on sähkölinja. Peruskarttaan se on merkitty muinaisjäännösmerkillä. Toistaiseksi tutkimaton osa röykkiötä sijaitsee kallionpaljastuman päällä. Lisäksi röykkiössä ja sen ympärillä on useita isoja maakiviä.

Röykkiön ympäristö on puolukka- ja mustikkatyypin kuusivaltaista kangasmetsää. Sen pohjoisreunasta n. 15 metrin päässä, sähkölinjan pohjoispuolella, alkaa noin 20-vuotias mäntytaimikko. Lisäksi alueella kasvaa koivuja, leppiä, haapoja ja katajia. Aluskasvillisuus on puolukkaa, mustikkaa ja muita varpu- ja heinäkasveja ym. Röykkiön päällä kasvoi muutamia vadelpensaita. Röykkiön eteläpuolella, sen reunasta 40 metrin päässä, oli kau-rapelto.

Pronssikaudella Kahmon hiidenkiuas sijaitsi mainitun muinaisen Panelianlahden pienen sivupoukaman pohjukassa. Meren ranta seurasi alueella pronssikauden alussa (1250 BC) arviolta nykyistä 30 metrin korkeuskäyrää sekä kauden lopussa (500 BC) 20 metrin korkeuskäyrää (Suutarinen, Olli: Recomputation of land uplift values in Finland. - Suomen geodeettisen laitoksen tiedonantoja 83:1. Helsinki 1983). Röykkiö on siten voinut koko pronssikauden sijaita kuivalla maalla. Kauden alussa (1250 BC) se olisi ollut aivan rannalla: nykyinen 30 metrin korkeuskäyrä kulkee sen reunasta n. 20 m etelään. Rautakauden alkuun mennessä (500 BC) meren ranta olisi vetäytynyt röykkiöstä n. 800 m länsiluoteeseen, nykyisen rautatien taakse peltoaukealle. (ks. peruskartta 1134 02)

Kahmon hiidenkiukaasta n. 400 m etelään, peltoaukion toisella puolella, on sijainnut Hiidenmäen röykkiö (M. Huurteen inventointikertomus 1965: Eurajoki, Sydänmaa 2). Sen halkaisija on todennäköisesti ollut lähes 30 metriä, mutta siitä oli näkyvissä vain pohjakiviä navetan ja suulin alla vuonna 1965. Korkealla kalliolla sijaitseva Isovuoren röykkiö (halk. 12 m, kork. 1,5 m) on Kahmon röykkiöstä n. 1,6 km itäkoilliseen. Se on samalla luode-kaakkosuuntaisella kankaalla.

Ajoitukseltaan epämääräinen jauhinkiven aluskivi (Rauman Museo löytöno 1597:60) löytyi Kahmon (ent. Kuusiston) talon Peräpellosta (kutsuttu myös Muorinvainioksi), nykyisen rautatien kaakkoispuolelta, noin 5 - 6 tuuman syvyydestä savimaasta. Lähin hiidenkiuas oli löytöpaikasta vain muutaman kivenheiton päässä

sijainnut "aika ryjä". Matti Huurteen mielestä se tarkoittanee juuri Kahmon röykkiötä (M. Huurteen inventointikertomus 1965: Eurajoki, Sydänmaa 3).

Rauman ja Kokemäen välinen rautatie kulkee Kahmon röykkiöstä n. 220 m pohjoisluoteeseen. Eurajoen kk:n ja Euran välinen maantie on rauniosta 400 m etelään ja lähin asuinrakennus (Aromaa) n. 160 m itäkaakkoon.

Eurajoen Sydänmaan kylä on ns. ruotsalaisen vero-oikeuden kylä, joka on syntynyt luultavasti jo 1300 -luvun alussa Euran ja Eurajoen kirkonkyliä yhdistävän, Kahalan kautta kulkevan, maantien varteen (Suvanto, Seppo: Keskiaika. - Satakunnan historia III. Pori 1973, s.167). Eurajoelta ei tunneta kiinteitä rautakautisia muinaisjäännöksiä.

Kahmon hiidenkiukaasta on olemassa seuraavat aikaisemmat kirjalliset tiedot:

K. Killinen (1878), Kiinteitä muinaisjäännöksiä Ulvilan kihlakunnassa. - Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk 33, s.93.

A-L Lindelöf (1916), Satakunnan pronssikausi II. - SMYA XXVII:4, s. 175 nro 1.

M. Huurre (1965), Eurajoki, inventointikertomus, Eurajoki, Sydänmaa 4, Kahmo.

valokuvat: KM 2530 (A. Europaeus 1911)

KM 34 128, 34 129 (M. Huurre 1965)

3. MENETELMÄT

3.1 Mittaukset ja paalutus

Kaivausta varten röykkiö jaettiin neljään sektoriin kahden linjan, A - B ja C - D, avulla. Sektorit nimettiin roomalaisin numeroin

I, II, III ja IV. Linjat A - B ja C - D muodostivat koordinaatiston siten, että A - B vastasi x-akselia ja C-D y-akselia. A - B -linja oli pohjois-etelä -suuntainen ja C - D -linja länsi-itä -suuntainen. Linjat merkittiin maastoon paaluin 2 metrin välein. Piste A koordinaatiksi sovittiin 200/200. Näin ollen pisteen B koordinaatit olivat 170/200, pisteen C 184/188 ja pisteen D 184/212. Origo, linjojen A - B ja C - D leikkauspiste, koordinaatit olivat 184/200. Origo pyrittiin saamaan keskelle röykkiötä. (ks. kartta 1/yleiskartta)

Korkeuskiintopiste siirrettiin vaaituskoneen avulla n. 900 metrin päästä Rauma - Kokemäki -radan varrelta, Eurajoen aseman varastorakennuksen kivijalassa olevasta kiintopisteestä nro 81 214. Sen korkeus oli 22,911 m mpy. Korkeuskiintopiste siirrettiin rautatietä ja sähkölinjaa pitkin kaivauspaikalle. Kiintopisteen korkeudeksi saatiin 30,52 m mpy ja vaaituskoneen taakse-lukema oli 182,5. Kiintopiste maalattiin punaisella maalilla maakiveen röykkiön luoteispuolelle, paalusta 200/200 11,10 m suoraan länteen. (ks. kartta 1/yleiskartta)

Kaivauksen peruslinja vedettiin röykkiön ulkopuolelle. Korkeuskiintopisteestä mitattiin 16 m suoraan pohjoiseen ja paikka merkittiin maastoon paalulla. Kaivauksen jälkeen paikalle jätettiin sektoripaalut A, B, C ja D sekä peruslinjan paalu ja paalu pisteessä 200/210. Näiden paalujen päät on maalattu punaisella maalilla. (ks. kartta 1/yleiskartta)

3.2 Röykkiön tutkiminen ja dokumentointi

Ennen kaivaustyön aloittamista röykkiö valokuvattiin (valok. TYA 10 470 - 10 474 (mustavalk.) ja TYA 152:1,2 (diat)). Tämän jälkeen kaadettiin röykkiön reunan päällä kasvaneet puut ja puhdistettiin sen pinta sammaleista ja turpeista. Turvepeitetä poistettiin myös 1,5 - 2 m röykkiön reunojen ulkopuolelta. Suoritettiin paalutus ja sektorinarujen pingoitus. Puhdistamisen jälkeen röykkiö valokuvattiin jälleen sekä maasta että 5 - 7 metrin korkeudesta nostolavalta (valok. TYA 10 475 - 10 518 (mustavalk.) ja TYA 152:3 - 10 (diat)).

Puhdistetusta röykkiöstä piirrettiin pintakarttaluonnos (kartta 10) ja samalla aloitettiin pinnan vaaitsiminen. Kaikki sektorit pintavaaettiin piirustuskehikon avulla 20 cm:n välein (kartat 5 - 8). Pohjatason vastaava vaaitus tehdään vuonna 1986.

Röykkiö purettiin sektoreittain aloittaen sektorista I. Tarkoituksena oli kesällä 1985 kaivaa röykkiöstä noin puolet. Purkaminen tehtiin mahdollisimman tasaisin "kerroksin" ja tarkaillen mahdollisesti esiintulevia rakenteita. Apuna käytettiin kottikärryjä ja Turun yliopiston arkeologian oppiaineelta lainattua Timo Kuokkasen teettämää "kivivaunua". Vaunua käytettiin varsinkin isojen kivien siirtämiseen. Eurajoen kunnalta saatiin lainaksi puolestaan kolmijalka, jolla raskaimmat kivet nostettiin kivivaunuun ja siirrettiin puista rataa myöten kasoihin röykkiön ulkopuolelle. Myös kottikärryille rakennettiin rata. (ks. valok. TYA 10 521 - 10 523 (mustavalk.) ja TYA 152:11 - 14 (diat))

Röykkiötä kaivettaessa ei voitu havaita muita rakenteita kuin sen reunassa oleva kehä. Pohjakiveys ja kehä piirrettiin, vaaittiin ja valokuvattiin (kartta 4, valok. TYA 10 525 - 10 534 (mustavalk.), TYA 152:15,16,20 (diat)). Tämän jälkeen pohjakivet nostettiin pois. Vain reunakehä jätettiin koskemattomaksi. Pohjalla ollut paksu humus- ja karikkekerros tutkittiin tarkasti lastoilla hiekka- ja sora-moreenikerrokseen asti. Pohjatasosta otettiin valokuvat (TYA 10 561 - 10 563). Samoin kuvattiin ja piirrettiin profiilit Origo - A ja Origo - C (kartat 2 ja 3, valok. TYA 10 546, 10 547, 10 550 - 10 552).

II sektorin kivet poistettiin ja dokumentoitiin samassa järjestyksessä kuin yllä on esitetty I sektorin kohdalla (kartta 4, valok. TYA 10 535 - 10 543, 10 564 (mustavalk.)). Reunakehä jatkui myös II sektorissa ja se jätettiin koskemattomaksi. Piirrettiin ja valokuvattiin profiili Origo - D (kartta 3, valok. TYA 10 548 - 10 550, 10 552, 10 553).

Kaivausajan puitteissa ehdittiin aloittaa työt myös III sektorissa. Sen pohjoisreunasta kaivettiin kahden metrin levyinen kaistale (kartta 1, kartta 4). Purkaminen ja dokumentointi tehtiin samalla tavalla ja samassa järjestyksessä kuin I ja II sektoreissa. (kartta 2 ja 4, valok. TYA 10 554 - 10 562, 10 565).

Kaikkiaan röykkiöstä kaivettiin siis I ja II sektori sekä III sektorista kahden metrin levyinen kaistale. Pohjasta tutkittiin lastoin karike- ja humuskerros. Reunakehä jätettiin koskemattomaksi. Röykkiön reunan ulkopuolista aluetta tutkittiin myös lastoin. Lisäksi tutkitun alueen pohjakiveys, pohja ja reunakehä sekä röykkiön välitön ympäristö käytiin läpi metallinetsimellä.

Röykkiöstä ja sen ympäristöstä piirrettiin yleiskartta (mk 1:500). Sitä varten käytetty kaivauskoordinaatisto kiinnitettiin rajapyykki nro 3:een (Heino, Vanha-Raula, Kahmo), joka sijaitsee paa-lusta 200/210 62,95 m sähkölinjaa myöten suuntaan 156 goonia. (kartta 1/yleiskartta)

Röykkiön ympärille tehtiin 39 koekuoppaa mahdollisen asuinpaikan löytämiseksi. Ne olivat kuitenkin löydöttömiä. (kartta 11). Ne kaivettiin lapiolla ja tarkistettiin lastalla. Kooltaan ne olivat n. 50 cm x 50 cm.

4. LÖYDÖT JA NÄYTTEET

II sektorista, ruudusta 186/206 ($x=40$, $y=20$, $z=191$) löytyi kivien välistä luultavasti pronssinen, umpinainen, pieni rengas. Sen halkaisija on 20 mm ja sen leveys on 2 mm ja paksuus 1 mm. (TYA 299:1). Se löytyi karike- ja humusmaata lastalla kaivettaessa röykkiön pohjatasossa. Löytökohdan ympärillä oli 2 kiveä, joiden mitat olivat 70 cm x 30 cm ja 60 cm x 40 cm. Rengas oli vaaka-asennossa lepäävän kiven päällä, jonka mitat olivat n. 70 cm x 40 cm. Kiven päällä oli karike- ja humuskerros. Löytöpaikan ympärillä oli lisäksi muita pieniä kiviä. (kartta 4, valok. 10 544, 10 545 (mustavalk.), TYA 152:18 (dia)). Kaikki lähistön

kaivettu maa seulottiin, mutta mitään viitteitä luista tai hiilestä ei löydetty. (TYA 299:1/liite Ia)

II sektorin pohjakerroksesta löytyi myös väriltään hieman punertavan ruskea, 29,8 g painava kivilaji-iskos (TYA 299:2). Sen löytösuhteet eivät mahdollista tarkempaa löytöpaikan määrittelyä. (liite Ia)

Hiilinäytteitä otettiin I, II ja III sektorista kaikkiaan 9 kpl. Ne painoivat yhteensä 134,1 g. (liite Ib) Hiiltä oli rökkiön pohjalla useissa paikoissa, mutta se on ilmeisesti suurimmalta osin peräisin rökkiön alla kulkevista hiiltyneistä puunjuurista.

5. HAVAINNOT JA TULKINNAT

5.1 Muinaisjäännöksen kunto ja ulkoasu ennen tutkimusta

Rökkiöön oli kaivettu 6 kuoppaa, joiden läpimitta vaihteli 0,8 m - 3 metriin (liite VI/ kartta 10). Jo Killisen mukaan oli hiidenkiuas "pahasti mullistettu" (Killinen 1878). Myös Matti Huurre mainitsee kuopat inventointikertomuksessaan 1965. Syvimmillään kuopat olivat n. 80 cm syviä, mutta pohjaan asti rökkiötä penkoneet^{te} olleet missään päässeet. Rökkiön koillisenurkasta oli viety ilmeisesti kiviä, koska siellä rökkiö oli huomattavan matala, rökkiökivien päällä oli maata ja kiviä oli levinnyt reunakehän ulkopuolelle.

Rökkiötä oli käytetty lähitalojen kaatopaikkana: sen päällä ja kuopissa oli rautaromua (mm. sanko, sahanterä), porsliiniastioiden sirpaleita, lasia ym.

Rökkiön yleisväri oli harmaanpunainen. Pinnalla olleiden kivien halkaisijat olivat n. 30 - 40 cm, isoimpien 50 - 80 cm. Erikoiset kivet olivat tasaisesti hajallaan rökkiössä, joka näytti löyhärakenteiselta.

Reunakehän kohdalla oli ennen tutkimusta havaittavissa siellä täällä 50 cm:n korkuisia, pystyssä olevia punaisia hiekkakivi-

laattoja, mikä antoi aiheen epäillä pystykivistä rakennettua reunakehää. Oletamus osoittautui kuitenkin vääräksi. Reunakehä oli tehty päällekkäisistä, vaakatasossa olevista hiekkakivilaatoista, jotka olivat puunjuurien kasvaessa tai muusta syystä murskautuneet ja liikkuneet ja osa niistä oli joutunut pystyasentoon.

5.2 Tutkimuksen aikaiset havainnot

Röykkiön pintaa puhdistettaessa havaittiin, että turvekerros oli kasvanut röykkiön reunan päälle n. 1 - 3 m. Täältä alueelta kaadettiin myös n. 20 erikokoista puuta. Röykkiön mittasuhteet siis kasvoivat ennalta arvioituista.

Muodoltaan röykkiö oli melko pyöreä. Koillis-lounais-suunnassa se oli hieman "litistynyt" (ks. liite VI/kartta 10). Sen profiili oli tasainen, loivasti kupera. Se oli koottu kivilajiltaan ja kooltaan hyvin erilaisista kivistä. Kivien läpimitta vaihteli 5 - 150 cm:iin. Erikoiset kivet olivat röykkiössä hajallaan, tosin suurimmat kivet olivat pohjalla. Päällä olevia kiviä saattoi yksikin mies hyvin nostella, mutta pohjan isoimmat kivet painoivat enimmillään n. 800 - 900 kg.

Satakunnan punainen hiekkakivi, graniitti ja gneissi olivat yleisimmät kivilajit röykkiössä. Hiekkakivi oli usein murskaantunut. Monet kivet olivat sileitä, veden hiomia, ehkä rantakiviä.

Röykkiön rakenne oli löyhä, sillä erikokoisia kiviä oli asetettu valitsematta sekaisin röykkiön eri tasoille. Reunakehää lukuunottamatta ei muita rakenteita havaittu.

Reunakehä oli tehty Satakunnan punaisista hiekkakivilaatoista, jotka oli kasattu päällekkäin vaakatasoon. Laatat olivat 80 - 100 cm leveitä ja 10 - 30 cm paksuja. Reunakehä oli 40 - 50 cm

korkea ja leveimmillään se oli 1,4 m leveä (kartta 4). Kehä oli tavallisesti ladottu siten, että hiekkakivivilaattoja oli asetettu 2 - 4 kpl muiden ^{röykkiön} kivien tai maakivien päälle. Pienehköjä röykkiökiviä oli kasattu kehän päälle (ks. kartta 2 ja 3). Puiden juuret olivat rikkoneet ja liikutelleet hiekkakivivilaattoja paikoin melko pahasti. Parhaiten säilynyt reunakehä oli I sektorin länsi- ja luoteisreunalla. Se oli rikkoutunut pahasti varsinkin II sektorin koillisreunalla, paikasta, mistä oli myös luultavasti ajettu kiviä pois. (kartta 4)

Röykkiön länsireunassa, ensimmäisen poistetun kivikerroksen alla, I ja III sektorin rajan tuntumassa, ruuduissa 184/188, 184/190, 186/188 ja 186/190, oli reunakehän molemmin puolin runsaasti pieniä kivivilaattoja limittäin. Alue oli 3 m pitkä, 2 m leveä ja se ulottui noin metrin reunakehän ulkopuolelle ja n. 0,5 m sen sisäpuolelle. Muodostelma vaikutti jonkinlaiselta luiskalta eli rampilta. On mahdollista, että kivilaatat oli asetettu siten, että isompia kiviä olisi voitu vyöryttää reunakehän yli. (valok. TYA 10 524, 10 533)

Varsinkin I sektorissa oli pohjakiveyksessä havaittavissa vyöhykkeitä kivien koon suhteen. Reunakehästä röykkiön keskustaan päin oli n. 2 m leveä alue, jossa kivet olivat pienehköjä, yhden miehen nostettavia. Siitä edelleen röykkiön keskustaan päin oli n. 2,5 m leveä vyöhyke, jossa oli isoja, n. 400 - 800 kg painavia kiviä. Siitä keskustaan päin olivat kivet jälleen pienempiä. (kartta 4, valok. TYA 10 525 - 10 543)

Röykkiön koillisreunassa, I sektorissa, ruutujen 190/192, 190/190, 192/192 ja 192/190 alueella, oli reunakehän molemmin puolin ohut hienon hiekan alue kivien ja soran päällä. Reunakehän laatat puuttuivat lähes kokonaan tällä kohtaa. Hiekka-alue oli 1,9 m leveä ja 4,4 - 4,8 m pitkä. Se oli lähes säännöllisen suorakaitteen muotoinen. Sen koillispäässä oli soran ja hiekan sekainen, sammaleiden ja turpeen peittämä, 1,2 m pitkä, 0,7 m leveä ja 40 cm korkea kasa soran päällä. Se sijaitti ruuduissa 190/190,

190/192, 192/190 ja 192/192. (ks. kartta 4) Molemmat em. muodostelmat vaikuttivat suhteellisen uusilta.

Röykkiön pohjalla oli paikoin n. 10 cm paksu humus- ja karikkekerros. Sen alla oli soramaata, jossa oli paikoin savea. Laajin saviesiintymä oli I sektorissa ruudussa 186/196 (vaaitusluku 198 - 199). Se oli 1,7 m pitkä ja 1,4 m leveä. Humus- ja karikkekerroksessa oli runsaasti hiiliesiintymiä, joista suurin osa lienee röykkiön pohjalla hiiltyneistä puunjuurista syntyneitä. Pohjalle, jopa pohjakivien alle, oli kulkeutunut ilmeisesti sadeveden mukana runsaasti lasia, porsliinia, rautaesineitä ja palamattomia eläintenluita.

Röykkiön pohjalle jätettiin joitakin suuria maakiviä, joita ei ainakaan toistaiseksi ole pystytty siirtämään. Kaivetuista koekuopista ei tullut löytöjä eikä niissä havaittu muitakaan merkkejä kulttuurikerroksesta.

5.3 Tulkinnoja

Reunakehä on selvästi näkyvissä molemmissa kaivetuissa sektoreissa ja se näyttää jatkuvan myös III ja IV sektorissa. Tuntuisi järkevältä, että kehä olisi tehty ensin rajaamaan röykkiön alue ja itse röykkiö olisi rakennettu paikalle yhdellä kertaa. Toistaiseksi ei röykkiön rakenteesta voi päätellä, että siihen olisi tehty lisärakennelmia myöhemmin.

Löydettyä pronssirengasta on mahdotonta ajoittaa varmasti. Se voi olla esihistoriallinen, mutta se on yhtä hyvin voinut joutua röykkiöön myöhemminkin. Röykkiön pohjaltahan löytyi melko paljon nykyaikaisia metalli-, lasi- ja porsliiniesineiden paloja.

Toistaiseksi röykkiöstä ei ole löytynyt merkkejä hautauksista. Mahdolliset luuesiintymät ovat voineet hävitä pohjakerroksesta, sillä sadevesi pääsee röykkiön rakenteesta johtuen vaivattomasti huuhtelevaan sen pohjaa.

Osa röykkiön III ja IV sektorista on peruskallion paljastuman päällä. Kaivausta jatkettaessa voikin näiltä alueilta löytyä jotain valaisevaa. Tutkimuksen tässä vaiheessa on liian aikais-
ta tehdä pitemmälle meneviä johtopäätelmiä.

6. JATKOSUUNNITELMAT

Röykkiön kaivamista jatketaan loppuun asti (sektorit III ja IV) vuonna 1986. Tällöin vaaitaan ja tutkitaan tasokaivauksella röykkiön koko pohja. Reunakehä puretaan ja röykkiö ennalliste-
taan. Mahdollista asuinpaikkaa etsitään tihentämällä ja laajen-
tamalla koekuoppaverkostoa röykkiön ympäristössä. Keväällä suo-
ritetaan läheisellä pellolla pintapoimintaa. Maanäytteistä teh-
dään fosfaattianalyysi ns. spot -testillä. Mahdolliset luulöy-
döt määritetään osteologisesti. Tutkimukseen on anottu Eurajoen
kunnalta 59 650 mk:n määräraha.

Turussa 19. joulukuuta 1985

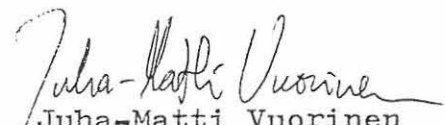
Työn valvoja:

Suomalaisen ja vertailevan arkeologian professori

Unto Salo

Kaivausjohtajat:

Katri Ridha
HuK

Juha-Matti Vuorinen
YK, HuK

LIITTEET I Löytö- ja hiilinäyte-
luettelo
II Karttaluettelo
III Valokuvaluettelo
IV Valokuvaliite
V Pinnakkaiskopioid
VI Kartat

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

ESINELÖYDÖT

TYA 299:1 umpinainen, luultavasti pronssinen rengas. Se on peikkileikkaukseltaan segmentinmuotoinen. Sen halkaisija on 20mm, paksuus 1mm, leveys 2mm ja paino 1,40g. Se on koristeeton.

Löytöpaikka: II sektori, ruutu 186/206

x=40, y=20, z=191

TYA 299:2 kivilaji-iskos, väriltään hieman punertavan ruskea. Sen pituus on 41mm, leveys 34mm ja korkeus 18mm sekä paino 29,80g.

Löytöpaikka: II sektori, pohjakerros

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

OTETUT HIILINÄYTTEET

I sektori:

1. ruutu 186/196 , x=185, y=100, z=089
paino 6.60g
2. ruutu 190/198 , x=40, y=20, z=220
paino 3.00g
3. ruutu 186/192 , x=160, y=120, z=221
paino 1.30g
4. ruutu 186/196 , x=150, y=60, z=194
paino 10.80g
5. ruutu 188/196 , x=40, y=130, z=194
paino 1.60g
6. ruutu 186/192 , x=150, y=60, z=196
paino 3.00g
7. ruutu 186/194 , x=100, y=70, z=196
paino 0.40g

II sektori:

8. ruutu 186/206 , x=160, y=60, z=201
paino 54.60g

III sektori:

9. ruutu 170/198 , x=171, y=198, z=285
paino 52.80g

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

KARTTALUETTELO

1. Yleiskartta
2. N - S -profiili/I & III sektori
3. W - E -profiili/I & II sektori
4. Pohjataso kiveys
5. Pintavaaituskartta/I sektori
6. Pintavaaituskartta/II sektori
7. Pintavaaituskartta/III sektori
8. Pintavaaituskartta/IV sektori
9. Kopio peruskartasta 1134:02
10. Pintakarttaluonnos
11. Koekuoppakartta

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

Luettelo mustavalkoisista valokuvista (neg. TYA 10 470 - 10 570)

KR = Katri Ridha

neg. koko 24 x 36 mm

J-M V = Juha-Matti Vuorinen

neg.nro	pvm.	kuvan aihe	kuvaus- suunta	kuvaaja
TYA				
10 470	6.6.	yleiskuva röykkiöstä ennen puhdistusta	N	J-M V
10 471	6.6.	" " " "	N	"
10 472	6.6.	" " " "	SW	"
10 473	"	" " " "	S	KR
10 474	10.6.	ryhmäkuva työntekijöistä röyk- kiöllä	NE	"
10 475	13.6.	puhdistettu röykkiö: I & III sektori	"	J-M V
10 476	"	" " " "	"	"
10 477	"	puhdistettu röykkiö: I sekt.	"	"
10 478	"	" " " "	"	"
10 479	"	puhdistettu röykkiö: II & IV sektori	"	"
10 480	"	" " " "	"	"
10 481	"	puhdistettu röykkiö: II sekt.	"	"
10 482	"	" " " "	"	"
10 483	"	puhdistettu röykkiö: I & II sektori, kesk. paalu 194/200	"	"
10 484	"	puhdistettu röykkiö: II sekto- rin koillisnurkka	"	"
10 485	"	puhdistettu röykkiö: II sekto- rin reuna	"	"
10 486	"	puhdistettu röykkiö: I sekto- rin luoteisnurkka	"	"
10 487	"	puhdistettu röykkiö: III sekt.	NE	"
10 488	"	" " " "	"	"
10 489	"	puhdistettu röykkiö: IV sekt.	"	"
10 490	"	" " " "	"	"
10 491	"	puhdistettu röykkiö: keskeltä	"	"
10 492	"	puhdistettu röykkiö: I sekt.	"	"
10 493	"	puhdistettu röykkiö: III sekt.	"	"
10 494	"	puhdistettu röykkiö: IV sekt.	"	"
10 495	"	puhdistettu röykkiö: osa II sektoria	"	"
10 496	"	" " " "	"	"
10 497	"	puhdistettu röykkiö: II sekto- rin eteläosa	"	"
10 498	"	puhdistettu röykkiö: I sekt.	NW	"

neg.nro TYA	pvm	kuvan aihe	kuvaus- suunta	kuvaaja
10 499	17.6.	puhdistettu röykkiö: I sekt.	NW	KR
10 500	"	puhdistettu röykkiö: I & III sektorin rajalta	W	"
10 501	"	puhdistettu röykkiö: I sekt.	NW	"
10 502	"	" " " "	N	"
10 503	"	" " " "	NW	"
10 504	"	puhdistettu röykkiö: II sekt.	N	"
10 505	"	" " " "	NE	"
10 506	"	" " " "	"	"
10 507	"	" " " "	E	"
10 508	"	puhdistettu röykkiö: IV & II sektorin rajalta	"	"
10 509	"	puhdistettu röykkiö: IV sekt.	SE	"
10 510	"	" " " "	"	"
10 511	"	" " " "	S	"
10 512	"	puhdistettu röykkiö: III sekt.	"	"
10 513	"	" " " "	SW	"
10 514	"	" " " "	"	"
10 515	"	" " " "	"	"
10 516	"	puhdistettu röykkiö: yleiskuva vaaituskoneelta	NE	"
10 517	"	" " " "	"	"
10 518	"	puhdistettu röykkiö: I sekt.	NW	"
10 519	"	I sektorin pintavaaitusta: vas. J-M V, H. Leppänen, Irja Korte	"	"
10 520	"	vaaituslukuja lukemassa vas. S. Lehtola, T. Leino	SW	"
10 521	18.6.	I sekt. purkamista kivivaunun & kolmijalan avulla	NW	"
10 522	"	" " " "	"	"
10 523	"	" " " "	"	"
10 524	24.6.	I sekt. länsireunan ramppi, ku- vassa paalu 184/188	NE	J-MV
10 525	1.7.	I sekt. pohjakiveyksen etelä- ja länsireuna, vas. linja C - D	E	"
10 526	"	I sekt. pohjakiveyksen keskiosa ja luoteisreuna, edell. pohj.	SE	"
10 527	"	I sekt. pohjakiveyksen pohjois- osa, edell. länteen	S	"
10 528	"	I sekt. pohjakiveyksen keskiosa, edell. etelään	E	"
10 529	"	I sekt. pohjakiveyksen länsireuna	NW	"
10 530	"	I sekt. pohjakiveyksen keskiosa, edell. pohjoiseen	"	"
10 531	"	I sekt. pohjakiveyksen pohjois- osa, edell. pohjoiseen	W	"
10 532	"	I sekt. pohjakiveyksen pohjoisin reuna, edell. pohjoiseen	"	"
10 533	"	I sekt. pohjakiveyksen ramppi röykkiön länsireunassa, ruudus- ta 188/188 koilliseen	NW	"
10 534	"	I sekt. pohjakiveys: neunakehä röykkiön länsireunassa, taustalla paalu 184/188	E	"

neg.nro TYA	pvm	kuvan aihe	kuvaus- suunta	kuvaaja
10 535	17.7.	II sekt. pohjakiveyksen pohjois- osa, taustalla paalut 194/200, 196/200	S	J-MV
10 536	"	II sekt. pohjakiveys edell. etel.	"	"
10 537	"	" " " " " "	SE	"
10 538	"	II sekt. pohjakiveyksen pohjoi- sin osa, TYA 10 535:stä itään	S	"
10 539	"	II sekt. pohjakiveys edell. etel.	"	"
10 540	"	II sekt. pohjakiveys edell. ete- lään, TYA 10 537:stä itään	"	"
10 541	"	II sekt. pohjakiveyksen itäosa, TYA 10 539:stä etelään	W	"
10 542	"	II sekt. pohjakiveyksen etelä- osa, taust. paalu 184/212	NW	"
10 543	"	II sekt. pohjakiveys edell. poh- joiseen, takana T. Leino, edessä I. Korte, etualalla paalu 194/200	"	"
10 544	"	II sekt: pronssirenkaan löytöpaikka	W	"
10 545	"	" " " " " " " "	"	"
10 546	22.7.	Profiili C-D: I sekt.länsireuna	NW	"
10 547	"	Profiili C-D: I sekt. edell. itään	N	"
10 548	"	Profiili C-D: II sekt. länsiosa	"	"
10 549	"	Profiili C-D: II sekt. itäosa	NW	"
10 550	"	Profiili C-D: I & II sekt., istu- massa vas. I.Korte, T.Leino, KR	N	"
10 551	"	Profiili C-D: I sekt.	NW	"
10 552	"	Profiili C-D: II sekt. & I sekt. itäosa	"	"
10 553	"	Profiili C-D: II sekt. itäosa	"	"
10 554	25.7.	III sekt. pohjakiveys	S	KR
10 555	"	" " " " " "	"	"
10 556	"	" " " " " "	"	"
10 557	"	" " " " " "	"	"
10 558	"	" " " " " reunakehä	"	"
10 559	29.7.	III sekt. pohja	N	J-MV
10 560	"	" " " " " "	"	"
10 561	"	I & III sekt. pohja	"	"
10 562	"	" " " " " edell. itään	"	"
10 563	"	I sekt. pohja, edell. pohjoiseen	"	"
10 564	"	II sekt. pohja	NW	"
10 565	31.7.	Profiili O-B: III sekt.	"	"
10 566	1.8.	yleiskuva röykkiöstä kaivettuna	N	"
10 567	"	" " " " " "	NW	"
10 568	"	yleiskuva röykkiöstä kaivettuna pellon laidasta	S	"
10 569	"	yleiskuva röykkiön ympäristöstä Sydänmaan kylästä päin	S	"
10 570	"	yleiskuva röykkiön ympäristöstä Eurajoen asemalta päin	SW	"

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

Luettelo diakuvista (neg. TYA 152: 1 - 24)

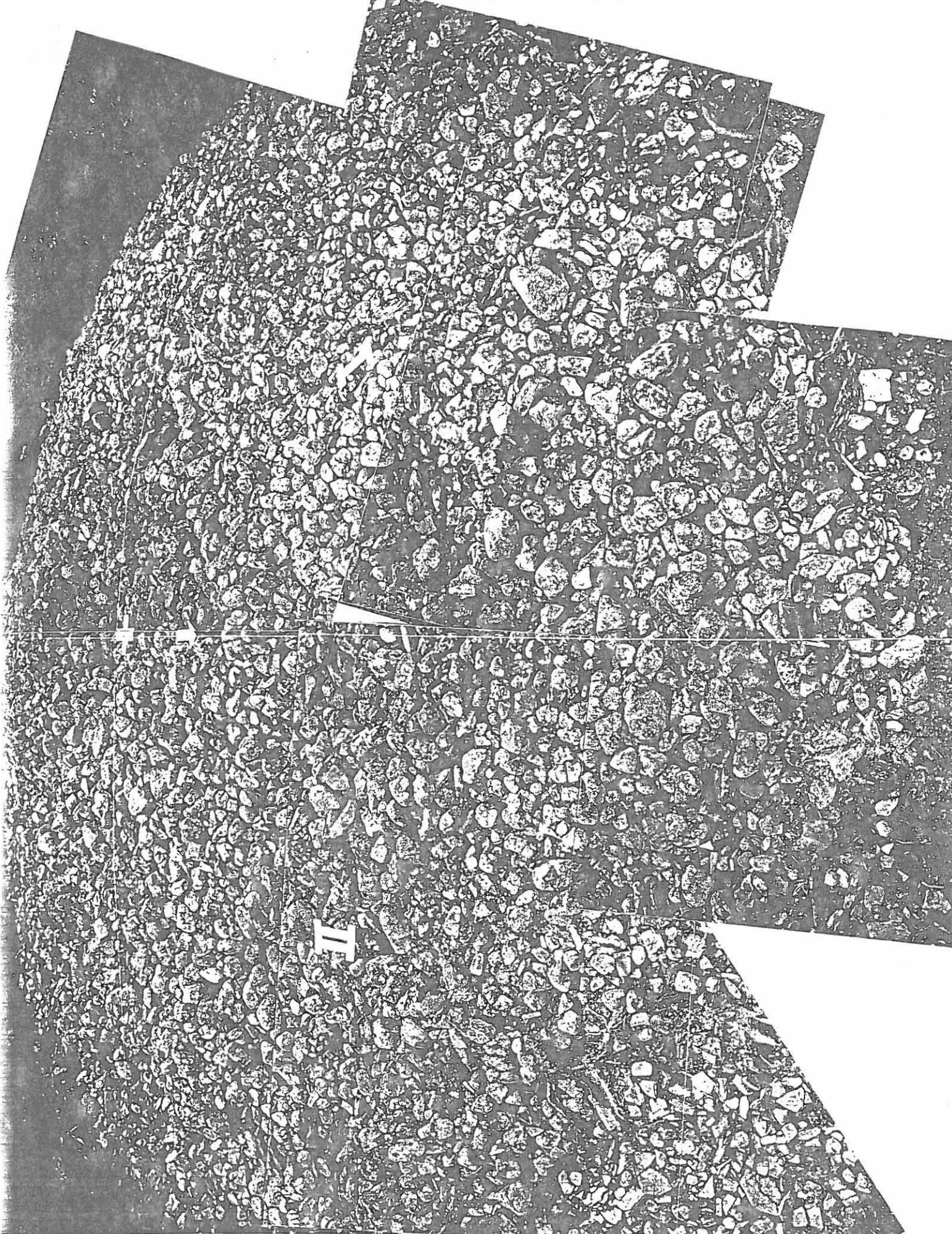
KR = Katri Ridha

neg. koko 24 x 36 mm

SR = Saleh Ridha

J-MV = Juha-Matti Vuorinen

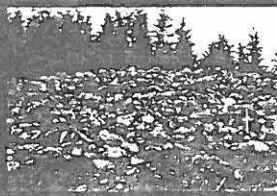
neg.nro TYA 152:	pvm	kuvan aihe	kuvaus- suunta	kuvaaja
1	6.6.	röykkiö annon puhdistusta	S	J-MV
2	"	" " " "	N	"
3	13.6.	puhdistettu röykkiö keskeltä	N	"
4	"	puhdistettu röykkiö: I & III sekt.	N	"
5	"	" " II & IV sekt.	"	"
6	"	" " keskeltä	NE	"
7	"	puhdistettu röykkiö & Sydänmaan kylä	"	"
8	"	nostolava ja vaaituskone	SE	"
9	"	puhdistettu röykkiö: III sekt.	SW	"
10	"	" " II sekt.	NE	"
11	18.6.	kivien siirtoa I sekt. kivivau- nun & kolmijalan avulla	E	KR
12	"	" " "	W	"
13	"	" " "	NW	"
14	"	" " "	NE	"
15	1.7.	I sekt. pohjakiveyksen itäreuna	N	J-MV
16	"	I sekt. pohjakiveyksen länsi- reuna, taustalla vas. J. Vilja- nen, L & S Päiväkkö	E	"
17	11.7.	kannon nostoa II sekt.	NW	KR
18	16.7.	II sekt: pronssirenkaan löytö- paikka	W	J-MV
19	"	Sydänmaan Pienviljelijäyhdistys tutustumassa kaivaukseen	NW	"
20	5.7.	I sekt: reunakehä	NE	"
21	1.8.	yleiskuva röykkiöstä kaivettuna pellon laidalta	S	"
22	"	yleiskuva röykkiön ympäristöstä Eurajoen asemalta päin	SW	"
23	2.8.	röykkiö kaivettuna & kaivajat	N	SR
24	10.7.	Eurajoen Kaukomäen Sydänmaan- kankaan röykkiö & kupit? kal- liossa, kuvassa J. Viljanen	NE	J-MV

H

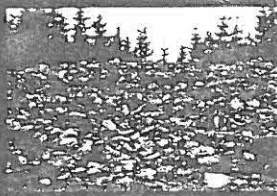
Röykkiö puhdistettuna. Kuvattu pohjoisesta nostolavalta. (TYA 10475, 10477, 10478, 10479, 10482, 10483, 10484)

TYA 10 499 -
10 534

5 ▷ 5A

KODAK TX 5063

6 ▷ 6A

KODAK TX 5063

7 ▷ 7A

KODAK TX 5063

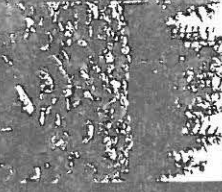

8

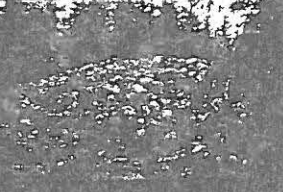
9 ▷ 9A

KODAK TX 5063

10 ▷ 10A

KODAK TX 5063

11 ▷ 11A

KODAK TX 5063

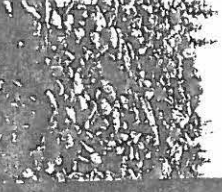

12

13 ▷ 13A

KODAK TX 5063

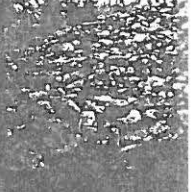
14 ▷ 14A

KODAK TX 5063

15 ▷ 15A

KODAK TX 5063

16

17 ▷ 17A

18 ▷ 18A

KODAK TX 5063

19 ▷ 19A

KODAK TX 5063

20

8 3 2 5

21 ▷ 21A

KODAK TX 5063

22 ▷ 22A

KODAK TX 5063

23 ▷ 23A

KODAK TX 5063

24 ▷ 24A

25 ▷ 25A

KODAK TX 5063

26 ▷ 26A

KODAK TX 5063

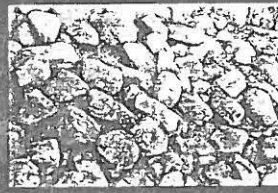

27 ▷ 27A

KODAK TX 5063

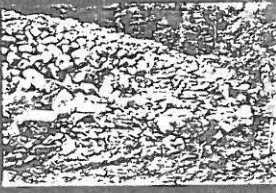

28

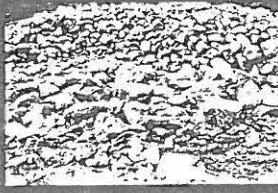
29 ▷ 29A

KODAK TX 5063

30 ▷ 30A

KODAK TX 5063

31 ▷ 31A

KODAK TX 5063

32

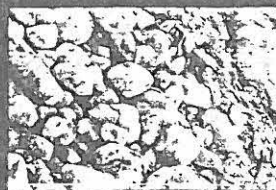
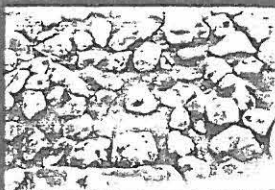

KODAK TX 5063

KODAK TX 5063

KODAK TX 5063

TYA 10 535
10 570

5A
5063

6

6A
KODAK TX 5063

7

7A
KODAK TX 5063

8

9

9A
5063

10

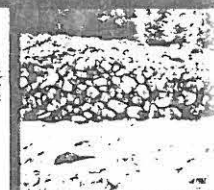
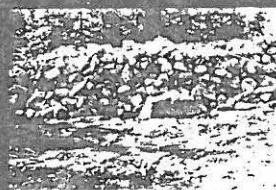
10A
KODAK TX 5063

11

11A
KODAK TX 5063

12

13

13A
5063

14

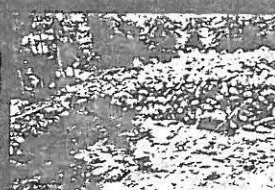
14A
KODAK TX 5063

15

15A
KODAK TX 5063

16

17

17A
5063

18

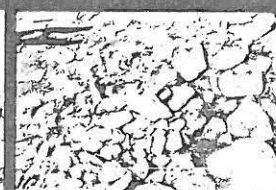
18A
KODAK TX 5063

19

19A
KODAK TX 5063

20

21

21A
5063

22

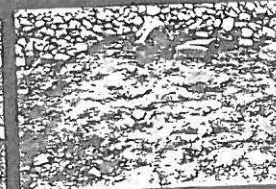
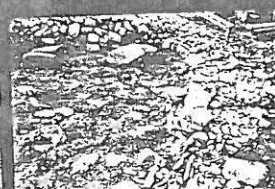
22A
KODAK TX 5063

23

23A
KODAK TX 5063

24

25

25A
5063

26

26A
KODAK TX 5063

27

27A
KODAK TX 5063

28

29

29A
5063

30

30A
KODAK TX 5063

31

31A
KODAK TX 5063

32

33

33A
5063

34

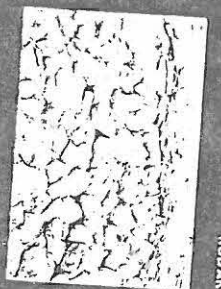
34A
KODAK TX 5063

35

35A
KODAK TX 5063

36

37

KODAK

TX 5063

KODAK TX 5063

KODAK TX 5063

KODAK TX

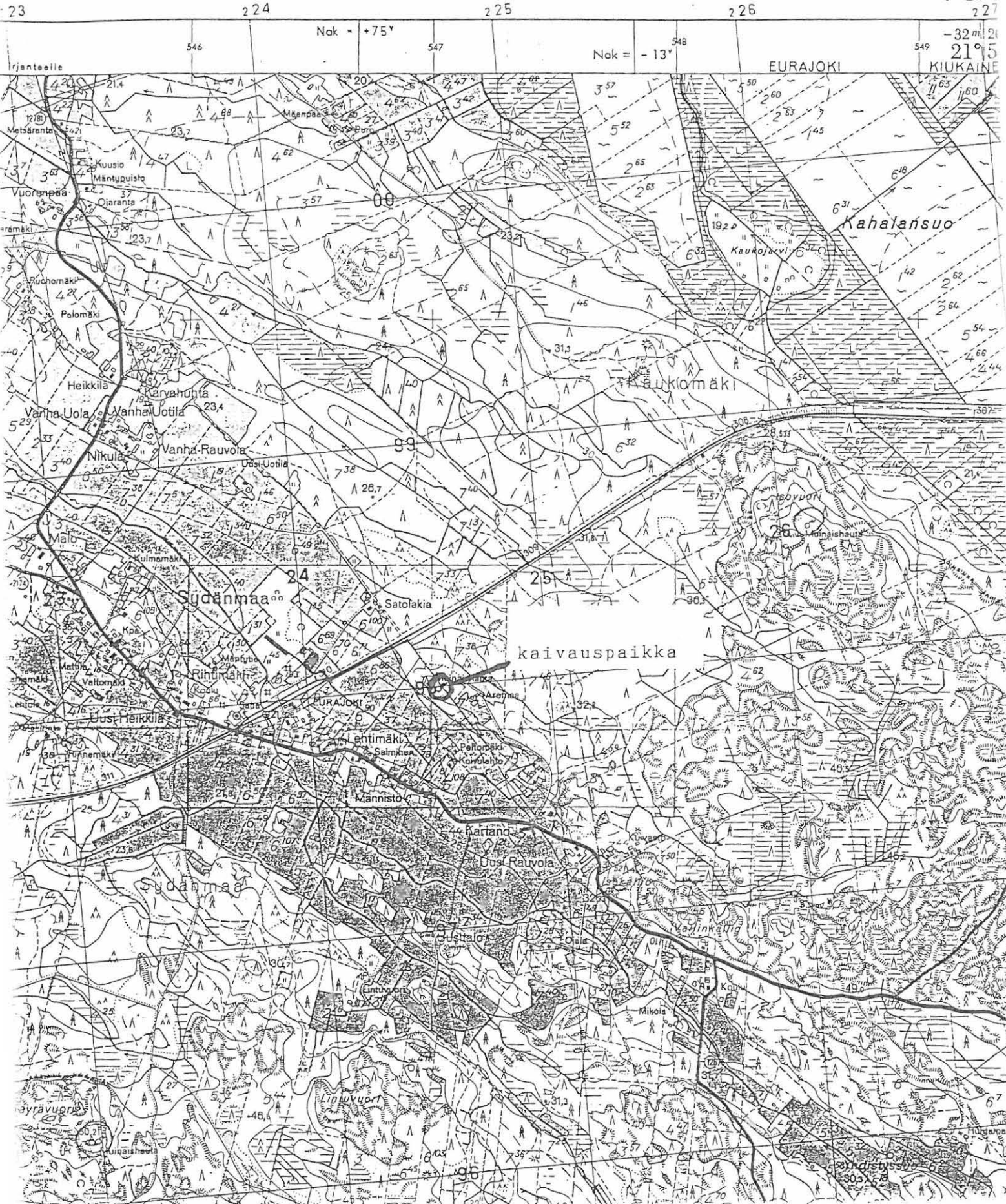
0
1
2
3
4
5

MAA

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

Kopio peruskartasta 1134 02

Peru

10.

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

Pintakarttaluonnos

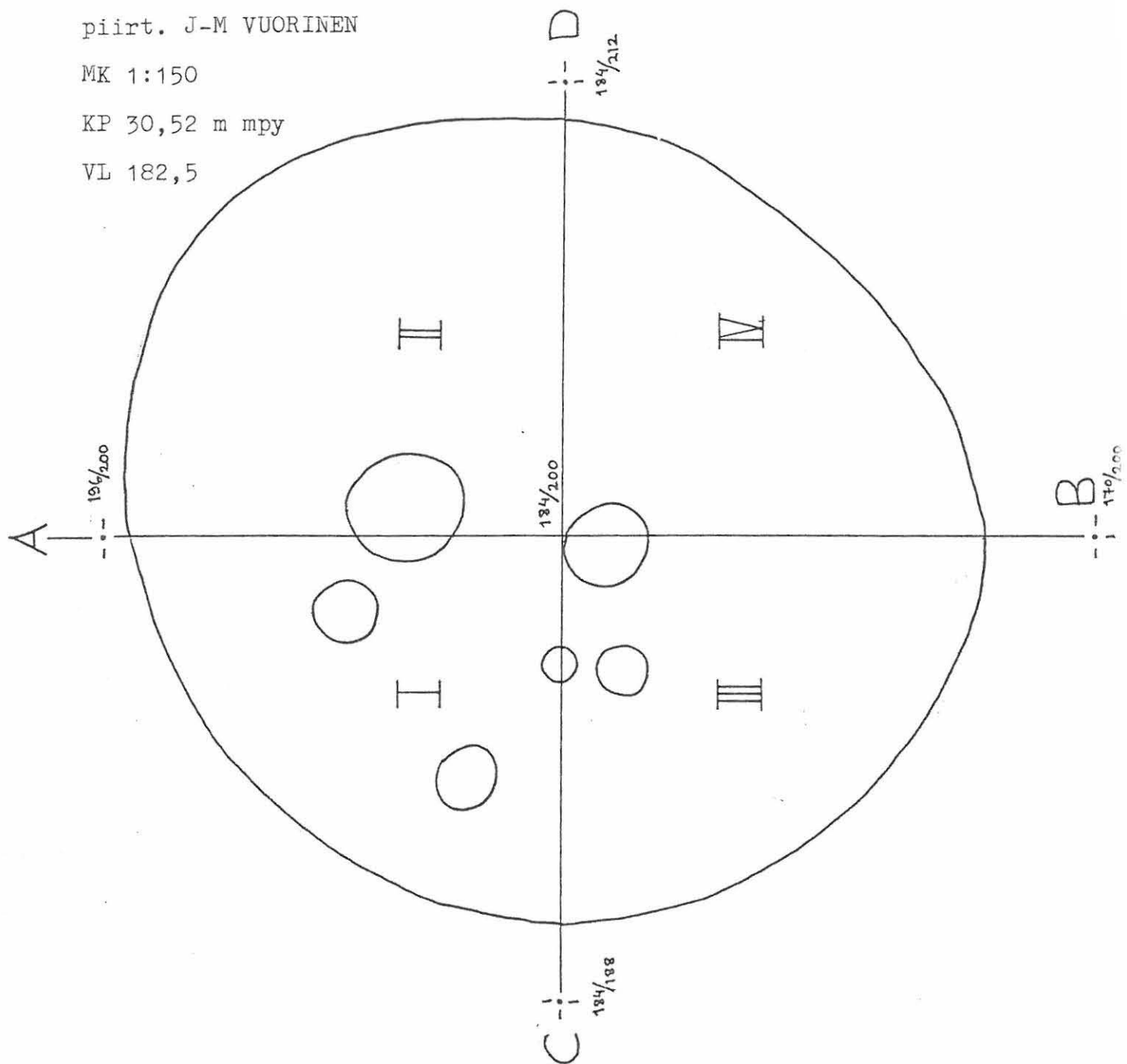
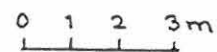
K.RIDHA & J-M VUORINEN

piirt. J-M VUORINEN

MK 1:150

KP 30,52 m mpy

VL 182,5

○ röykkiössä oleva
kuopanne

11.

EURAJOKI, SYDÄNMAA, KAHMO 1985

Koekuoppakartta

K.RIDHA & J-M VUORINEN

piirt. K.RIDHA

MK 1:1000

KP 30,52 m mpy

VL 182,5

